

## N:o 13.

*Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående räntefrihet för oguldna återstoden af ett Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag beviljadt lån; gifven Stockholms slott den 14 december 1888.*

Under åberopande af bilagda utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva den lindring uti de nu gällande vilkoren för återbetalning af ett Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag af Rikets Ständer vid 1862—1863 årens riksdag beviljadt lån, att å det nu återstående kapitalbeloppet, 24,236 kronor 68 öre, räntefritt må åtnjutas och återbetalningen verkställas på det sätt, att hvarje af åren 1888—1894 inbetalas 3,000 kronor samt för år 1895 3,236 kronor 68 öre.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

## OSCAR.

*E. von Krusenstjerna.*

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 de-  
cember 1888.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre BILDT,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,  
Statsråden: herr LOVÉN,  
friherre VON OTTER,  
VON KRUSENSTJERNA,  
WENNERBERG,  
friherre PALMSTIERNA,  
friherre VON ESSEN,  
ÖRBOM och  
friherre ÅKERHJELM.

30:o).

Departementschefen, statsrådet von Krusenstjerna yttrade härefter:  
»Sedan inom Listers härad i Blekinge län bildats ett bolag, be-  
nämndt Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag, med ändamål att genom dambyggnader hindra hafsvatten från att inströmma i sjön Vesan och öfversvämma deromkring belägna kärr och sidländagor, att genom afledning och utpumpning uttömma det vatten, som från andra håll ditkomme, samt att vidtaga förberedande åtgärder till undanrödjande eller afhjelpande af hvad som kunde hindra ifrågavarande ändamåls rättsliga befrämjande, allt i öfverensstämmelse med ett af

landtbruksingenjören Ph. Åkerman den 20 april 1860 upprättadt förslag, sådant detsamma med särskilda bestämmelser kunde vara antaget eller fastställt; stadfäste Kongl. Maj:t den 10 april 1863 för nämnda bolag reglemente, hvaruti, bland annat, stadgades dels uti § 2, att bolagets delegare vore alla de egare eller innehafvare af den utaf ifrågavarande vatten skadade jord, hvilka, enligt de i förordningen den 30 november 1841 fastställda grunder, skulle i förhållande till blifvande jordförbättring i gäldandet af arbetskostnaden deltaga, och att, då den uti reglementet afsedda jordegendom konnne under en annan egares eller innehafvares förvaltning, den nye egaren eller innehafvaren ansåges sjelfskrifven såsom delegare i bolaget med företrädarens både rättigheter och skyldigheter, dels ock i § 3, att en hvar vore bolagsman i förhållande till den vinst, han, efter skedd uppmätning och gradering af den vattenskadade egendomen, befundes hemta af kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsföretaget, och att efter denna grund så väl hans ansvarighet som rösträttighet skulle beräknas, men att intill dess rätta delaktighetsbeloppet blifvit på sådant sätt bestämdt, hans andel i bolaget borde beräknas efter den areal, han enligt bemålde Åkermans vid dennes omförmälda förslag fogade uträkning innehade, med vilkor likväl att, om någon under tiden fått utbetala för mycket eller för litet, sådan rättelse skulle ega rum, att den, som utbetalt för mycket, återfinge sitt öfverskott och den, som betalt för litet, fylde det som fattades, i begge fallen med ränta, när rätta delaktighetsbeloppet blefve bestämdt. Uppå framställning af enskild motion när beviljade Rikets Ständer vid 1862—1863 årens riksdag ett lånebidrag af 50,000 riksdaler till företagets understödjande, under vilkor, bland annat, att efter tre års förlopp från slutet af det år, hvarunder låne-medlen utbekommits, borde årligen erläggas åtta procent af hela den lyftade lånesumman, hvaraf ränta efter fem för hundra skulle godtgöras å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgöra afbetalning derå.

Efter det Kongl. Maj:t derefter den 15 mars 1864 fastställt ofvan omförmälda, af Åkerman upprättade arbetsplan samt den 3 juni samma år godkänt ett af den till företagets utförande utsedda arbetsdirektion undertecknadtt kontrakt om arbetets påbörjande sistnämnda år och fullbordande före den 1 oktober 1867, blef det beviljade låneunderstödet från riksgäldskontoret utbetaldt den 22 juli 1864. Arbetet påbörjades samma år och fortgick under åren 1864 och 1865 i enlighet med den fastställda planen, men vid 1866 års vårflod blefvo de för arbetets utförande uppförda kanalvallar sönderskurna och bortförda, hvarigenom dels stor skada orsakades å nedanför liggande odlad mark, dels ock den afleda Norje-åns vatten återfördes till sitt förra lopp genom sjön Vesan.

I anledning häraf beviljade Kongl. Maj:t den 10 augusti 1866 bolaget ett amorteringslån från handels- och sjöfartsfonden å 10,000 kronor till företagets utförande och kanalvallarnes återställande i enlighet med ett af majoren i väg- och vattenbyggnadscorpsen A. Remmer uppgjordt förslag, slutande å 22,467 kronor.

Då emellertid företaget icke kunde inom den fastställda arbetsterminen fullbordas, beviljade Kongl. Maj:t vid två särskilda tillfällen förlängning af arbetstiden, senast till den 1 oktober 1872.

På framställning af enskild motionär medgaf dessutom Riksdagen år 1868 den förändring i de bestämda villkoren rörande det från riksgäldskontoret anvisade lånet, att till och med 1870 blott fem procent behöfde erläggas och att amorteringen ej behöfde begynna förr än med år 1871.

Sedan derefter styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader den 25 april 1872 aflåtit en skrifvelse till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län med förståndigande för bolaget att den 1 oktober 1872 hafva torrlägningsarbetet afsyningsgildt, vid äfventyr att styrelsen eljest skulle finna sig nödsakad att göra hemställan om lånebidragens indrifning på en gång, ingick arbetsdirektionen till Kongl. Maj:t med en skrift, deruti direktionen, med förmälan att bolaget insett fruktlösheten af sina bemödanden att, utan delegarnes ruinerande, fullborda sjötappningsarbetet efter den fastställda planen och att bolaget derföre vid bolagsstämma den 11 juni 1872 beslutat genom direktionen anhålla, att den en gång medgifna rättigheten till lånens amortering på vissa år måtte bolaget förunnas, ehuru bolaget sett sig urständsat att fullborda sjötappningsarbetet, i underdånighet anhöll att Kongl. Maj:t täcktes medgifva bolaget rättighet att fortfarande liksom dittills genom årlig inbetalning till stadgadt belopp erlägga ränta och afbetalning å båda lånen, intill dess desamma sålunda blifvit till fullo guldna. För bifall till denna anhållan ansåg direktionen bolaget ega giltigt stöd i de tvingande omständigheter, som, utan att bolaget dertill veterligen genom någon försumlighet å dess sida varit vållande, hufvudsakligen i följd af oförutsedda naturhinder förorsakat beslutet om inställande af vidare försök med arbetets fullbordande, sedan kostnaderna redan betydligt öfverstigit ursprungliga kostnadsförslaget.

Uti underdånigt utlåtande, som Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län öfver denna framställning den 24 december 1872 afgaf, anfördes, att företaget, som enligt det uppgjorda förslaget beräknats kosta 86,775 riksdaler, redan medtagit en kostnad för intressenterna af 146,251 riksdaler, utan att likväl det afsedda ändamålet

uppnåts. Ehuru detta höga kostnadsbelopp till någon del tillkommit genom mindre ändamålsenliga åtgärder från intressenternas sida och genom räntor å upptagna lån samt genom bristande kraft, enighet och beslutsamhet hos intressenterna, vore likväl Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, liksom nästan alla de personer, som om arbetet tagit kännedom, öfvertygad derom, att detsamma icke kunnat bringas till ett tillfredsställande slut efter den därför fastställda planen. Företaget hörde onekligen till de svåraste i sitt slag, enär den areal, som skulle torrläggas, egentligen vore en hafsvik, uti hvilken betydliga vattenmassor utfölle dels genom två åar och dels genom det starka tillflöde, som i synnerhet vid snösmältningstiden nedströmmade från den höga och långsträckta bergås, benämnd Ryssberget, som skilde Blekinge från Skåne och på en sträcka af omkring tre fjerdedels mil sträckte sig utmed Vesans strand. Enligt den upprättade planen hade för afledande af det tillströmmande vattnet blifvit anlagda två långa kanaler. Dessa hade dock visat sig icke kunna uppfylla sitt ändamål, dels till följd af deras allt för ringa dimensioner och lutningar, dels ock till följd af de utaf dåliga materialier bestående kanalvallarnes bristfälliga beskaffenhet. Kanalerne hade derföre hvarje vår blifvit dels genombrutna, dels öfverfyllda och den till torrläggning afsedda marken derigenom till den grad öfersvämmad, att det i sjön Vesan hopade vattnet icke kunnat utpumpas derifrån förrän med juli eller augusti månader, hvarigenom inträffat att marken icke något år ernått den torrhet och fasthet, att den i planen afsedda inre dikningen kunnat företagas. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåg derföre företagets misslyckande åtminstone till någon del vara beroende på förhållanden, som icke kunde läggas intressenterna till last.

På grund af hvad sålunda förekommit föreslog Eders Kongl. Maj:t genom nådig proposition den 18 januari 1873 Riksdagen att medgifva att bolaget finge, på de vilkor Eder Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt föreskrifva, bibehålla det statslån å 50,000 riksdaler, bolaget från riksgäldskontoret erhållit, och återgälda lånet genom årliga inbetalningar i stadgad ordning utan förbindelse för bolaget att torrlägga sjön Vesan.

Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 19 april 1873 tillkännagifvit, att Riksdagen, under förutsättning att Eders Kongl. Maj:t tacktes bland de vilkor, som komme att föreskrifvas, förordna att betryggande säkerhet anskaffades för de årliga inbetalningarnes fullgörande, bifallit hvad Eders Kongl. Maj:t sålunda föreslagit, samt direktionen, med erinran att säkerhet för de båda lånens återbetalande redan vore stäld, anhållit, att Eders Kongl. Maj:t måtte finna någon vidare säkerhet för

lånens återgäldande i föreskrifven och redan utfäst ordning icke vara erforderlig, behagade Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 4 december 1874 tillåta bolaget att fortfarande bibehålla ifrågavarande båda lån och desamma, jenlikt stadgade amorteringsplaner, återgälda utan förbindelse för bolaget att i vidsträcktare mån än som redan skett fullborda företaget, under vilkor att åtgärder vidtoges, så att årliga afbetalnings- och räntebeloppet å det från riksgäldskontoret undfångna lån komme att utgå och erläggas i enlighet med nådiga kungörelserna den 13 juni 1845, den 3 november 1848 och den 6 juni 1873.

Det från handels- och sjöfartsfonden beviljade lånet har sedermera blifvit till fullo återbetaldt och förvaltningen af det från riksgäldskontoret anvisade lånet har från och med år 1874 öfvertagits af statskontoret.

Nu hafva delegarne i bolaget uti en till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrift, med förmälan att värdet af den genom företaget, som utförts under ledning af majoren i väg- och vattenbyggnadscorpsen A. Remmer, vunna jordförbättringen, af utsedd nämnd år 1880 uppskattadt till 81,867 kronor 64 öre, men af häradsstyrelse nedsatt till 62,438 kronor 36 öre, icke ens motsvarade hälften af de kontanta utlägg, bolaget hittills fått för arbetet vidkännas, och att så stor förlust redan för bolaget uppkommit, att flere delegare i följd deraf måst gå från hus och hem och att detsamma skulle blifva fallet med ännu flere, om de till 4,000 kronor fastställda annuiteterna å omförmälda lån å 50,000 kronor skulle fortfarande gäldas, i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att den ännu obetalda delen af lånet, utgörande, enligt bifogad uppgift från statskontoret, med upplupen ränta vid 1887 års slut 24,778 kronor 63 öre, måtte få afskrifvas.

Vid denna ansökning äro fogade dels ett i januari 1888 utfärdadt intyg att bolagets hufvudbok upptoge, bland andra utgifter, för materialier, expropriationer, befälsafflöning, inventarier, arbetskostnad och diverse utgifter tillhopa 139,507 kronor 19 öre, dels ett sammandrag af utskriftningslängderna för bolaget under åren 1865—1887, upptagande för betalningsskyldige 1,771 tunnland 6 kappland tillhopa 171,122 kronor 95 öre, dels ock ett bevis af domhafvanden i orten att en stor del af de hemman, hvilka hade sina egor inom området för ifrågavarande bolag, besvärades af inteckningar för gäld intill och öfver hemmanens verkliga värde, hvilket särskildt vore fallet med de hemman, hvilka syntes få vidkännas största kostnaden för företaget, samt att ställningen bland flertalet bland jordegarna syntes vara sådan, som förmådde de icke

i längden erlagga de bidrag, hvilka hos dem borde uttaxeras för återgäldande af ifrågavarande statslån.

Öfver denna ansökning hafva yttranden afgifvits af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, kronofogden i orten, förste landtmätaren i Blekinge län, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i samma län samt statskontoret.

Af dessa myndigheter har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett tillräckliga skäl icke förefinnas att tillstyrka afskrifning af hela det återstående lånebeloppet med ränta.

Kronofogden har — jemte förmälan att sanning låge i det påstående, som inom orten hördes, att den mark, hvars torrläggning åsyftats, snarare försämrats än förbättrats, i det att, medan före vattenafledningen fodervass erhöles å marken, afkastningen nu inskränkte sig till dåligt starrgräs — angående delegarnes ekonomiska ställning upplyst, att blott 3 befunne sig i mycket god ställning, 21 vore burgne män, utan att dock ega någon förmögenhet, och 14 lefde under mer eller mindre tryckta förhållanden, samt att kronofogden angående de öfrige delegarne ej kände annat än att de egde mindre hemmansdelar och att de sannolikt ej egde mera än som erfordrades för deras nödtorftiga bergning; och har kronofogden för egen del ansett delegarne vara i verkligt behof af lindring uti sin betalningsskyldighet.

Förste landtmätaren har såsom sitt omdöme uttalat, att värdet af den vunna jordförbättringen icke motsvarade räntan å de därför nedlagda kostnader tillika med utgifterna för kanalarbetets årliga underhåll, hvadan och då flertalet af delegarne i följd af den ojemna och orättvisa årliga utdebitering, som följde af den ofvan omförmälda bestämmelsen i bolagsordningen, att kostnaderna skulle utdebiteras efter egovidden, intill dess företaget vore fullbordadt, icke fortfarande förmådde bära dessa utgifter, förste landtmätaren ansåge skäl förefinnas att bevilja den sökta afskrifningen.

Jemväl Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande har — med förmälan, bland annat, att företagets misslyckande icke kunde tillskrifvas delegarne och att äfven de delegare, som tillskyndats största båtnaden af företaget, i allt fall i allmänhet icke beredts fördelar, motsvarande värdet af de hittills nedlagda kostnaderna — tillstyrkt bifall till ansökningen.

Slutligen har statskontoret uti sitt underdåniga utlåtande af den 24 oktober 1888, jemte meddelande af den upplysning, att under åren 1869—1887 för ifrågavarande lån influtit 67,500 kronor, hvaraf 41,736 kronor 68 öre beräknats såsom ränta och återstoden 25,763 kronor 32

öre utgjort kapitalafbetalning, så att ett kapitalbelopp af 24,236 kronor 68 öre återstode oguldet, vidare anført, att då ifrågavarande sjösänkingsarbete, som enligt det uppgjorda förslaget beräknats kosta 86,775 kronor, enligt vid ansökningen fogadt intyg medfört en kostnad, förutom vissa ej upptagna utgifter, af 139,507 kronor 19 öre och denna kostnad med mera än dubbla beloppet öfverstege det värde, hvartill fördelarne af det hittills gjorda, ofullständiga arbetet uppskattats, samt detta ofördelaktiga resultat till icke ringa del syntes böra tillskrifvas förhållanden, hvarå bolaget icke kunnat hafva synnerlig inverkan, ansåge statskontoret, med hänsyn jemväl dertill att å ifrågavarande lån under hela tiden erlagts ränta efter 5 procent till sammanräknadt belopp af 41,736 kronor 68 öre, hvilken räntefot för de senare åren måste anses jemförelsevis hög, sig kunna hemställa om sådan lindring i de bestämda betalningsvilkoren, att räntefrihet å det återstående kapitalbeloppet, 24,236 kronor 68 öre, måtte bolaget medgifvas och att den årliga inbetalningen ned-sattes till 3,000 kronor för åren 1888—1894 samt till 3,236 kronor 68 öre för år 1895.

På grund af hvad statskontoret anført och med hänsyn till hvad för öfrigt i ärendet förekommit, anser jag mig böra hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att bevilja bolaget sådan lindring, som af statskontoret föreslagits.»

Uti hvad departementschefen sålunda hemstält instämde statsrådets öfrige ledamöter;

och behagade Hans Maj:t Konungen, med bifall dertill, förordna att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition af den lydelse bilagan G till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

*C. A. Lilliecreutz.*